

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ТА ТАКТИКИ У СУЧАСНОМУ МАСМЕДІЙНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКИХ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛ)

У статті розглянуто мовні засоби реалізації комунікативних стратегій і тактик у сучасному американському та українському політичному дискурсі.

Вивчення процесу комунікації з позиції комунікативних стратегій та тактик останнім часом стало дуже популярним у германістиці [наприклад, 1; 2; 3] та слав'яністиці [наприклад, 4], але майже не застосовувалось на порівняльно-типологічній ниві, що й зумовлює актуальність нашого дослідження. Метою дослідження є встановлення ізоморфних та аломорфних мовних засобів для реалізації стратегій і тактик, які використовують українські та американські політики для впливу на слухача/читача.

Регулятивна функція мови тісно пов'язана з комунікативною. Регулятивна функція об'єднує ті випадки використання мови, коли мовець безпосередньо прагне вплинути на адресата [5: 83], а основною функцією сучасної мови політики є функція керування суспільством, суспільною думкою, нав'язування політиками своєї волі.

Політична влада базується на владі впливу, на управлінні людьми різної політичної орієнтації, а керування здійснюється тільки через слово. Оскільки головною метою політичної комунікації є досягнення та утримання влади, то особливої значимості набувають стратегії та тактики впливу, спрямованих на переконання адресата у правильності своєї позиції чи представлення її правоти перед позиціями політичних противників.

Стратегія – це процес розробки та реалізації комунікативного завдання, яке ставиться з метою ефективного впливу на адресата. Тактика, з одного боку, – спосіб мовленнєвого впливу, сукупність мовленнєвих засобів, з іншого боку – шлях реалізації стратегії. У межах однієї стратегії можна виділити декілька мовленнєвих тактик, що працюють на неї. Комунікативний хід – це конкретний засіб досягнення комунікативної ефекту, заданого в тактичній установці [3: 164].

У політичному дискурсі стратегія, поряд з іншими факторами працює на формування задуманого політиком іміджу. Політик, як правило, вибирає для себе роль та відповідну їй мовленнєву "маску" [4: 198]. Зокрема, прогнозування аудиторії, її очікувань політиком є комунікативною стратегією, а засоби її реалізації – це тактика:

Good decision making rests on certain basic principles. I believe in the universality of freedom. I believe democracies lead to peace. I believe people ought to worship freely. I do believe there's an Almighty God that has spread freedom -- making freedom available for everybody. I believe in private enterprise. I believe in free enterprise. I believe in high standards in education. These are basic beliefs that I'm not going to change [<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/03/20060310-2.html>].

У наведеному прикладі політик обирає для себе імідж лідера, який поділяє основні принципи демократії, свободи, підприємництва та якісної освіти і переконує слухача/читача в тому, що він не збирається змінювати цим принципам. Для досягнення останнього він використовує лаконічні речення, повтори, паралельні конструкції. Модальний вираз *I believe* надає більшій ілюктивній сили висловлюванням.

Слід відзначити, що в американському політичному дискурсі політики часто використовують модальні вирази:

I'm confident that if the playing field is level, that we can compete with anybody.

I believe one of the reasons we're having the economic success we're having is because we cut the taxes on the people.

I believe that when somebody has more money in their pocket to save, invest, or spend, the economy benefits.

And if we don't lose our nerve, I'm confident we'll achieve our objectives.

I'm sure that the decision by DEPARTMENT World was a difficult decision, to hand over port operations that they had purchased from another company [6].

До того ж використання таких засобів допомагає уникнути відповідальності мовця.

Одна з найважливіших стратегій політичного дискурсу – стратегія ідентифікації, тобто ототожнення політика з народом. Ефективна переконуюча комунікація спрямована на уселяння адресату думки, що лідер – "своя", близька до народу людина.

Мовними засобами вираження вказаної стратегії в американському політичному дискурсі є використання, зокрема просторічої лексики: *This guy – Saddam Hussein was brutal for the people of Iraq* [6], а в українському – використання присвійного займенника *наш* та універсальних висловлювань.

Залежно від характеру інформаційних перетворень у політичному дискурсі розмежовують такі види маніпулювання:

1) референційне маніпулювання, пов'язане з перекручуванням денотата/референта у процесі позначення дійсності:

2) аргументативне маніпулювання, пов'язане з порушенням постулатів спілкування [7: 173 – 174].

Один із видів референційного маніпулювання – фактологічне маніпулювання, тобто перекручування фактів (недомовки, брехня, перебільшування, недомовки, створення референційної невизначеності) [7: 173].

Засобом створення референційної невизначеності у сучасному американському політичному дискурсі є використання пасивних конструкцій: *That issue is being addressed. Details need to be worked out* [6]; синтаксичного еліпсису: *undesirable discharge - not desired by whom?*. Використання слів з дифузною семантикою характерно як для американського, так і для українського політичного дискурсу:

Now, some will say, well, we've got to raise taxes in order to balance the budget [6].

There are some who are trying to, obviously, sow the seeds of sectarian strife [6].

There are many authoritarian liberals who have a kind of illicit romance with the draft [8].

І якщо будуть якісь відводи, або категоричні протести, будуть внесені корективи [9].

До засобів творення референційної невизначеності у сучасному українському політичному дискурсі належить також уживання слів широкої семантики:

Як заявив лідер УНП Юрій Костенко, фахівці партії могли б допомогти вирішити проблеми в економічній, фінансовій, енергетичній та гуманітарній сферах [9].

Політики використовують малозрозумілі для широкої аудиторії юридичні, економічні, військово-технічні терміни; книжні слова з метою створення ситуації невизначеності: *The long-term budget challenge is -- it really has to do with mandatory spending... We also need bipartisanship when it comes to energy*

They've helped us shutdown a worldwide nuclear proliferation network run by A.Q. Khan. UAE is a valued and strategic partner.

I'll get to ANPs in a minute [6].

Поза контекстом неможливо здогадатися, що слова такого типу як *ANP s, mandatory* мають на увазі

Для здійснення впливу на аудиторію американські та українські політики вдаються до використання певних стратегій та тактик, зокрема, створення іміджу, стратегії ідентифікації, маніпулятивних стратегій, але засоби реалізації вказаних стратегій різні. Перспективним, на наш погляд, є дослідження когнітивних особливостей англомовного та українського політичного дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бакумова Е.В. Способы воздействия в дискурсе политиков разных институциональных типов // Аксиологическая лингвистика: проблемы коммуникативного поведения. – Волгоград: Перемена, 2003. – С. 124 – 127
2. Дмитрук О.В. Маніпулятивні стратегії в сучасній англомовній комунікації (на матеріалі друкованих та інтернет-видань 2000-2005 років): Автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київ нац. ун-т ім. Т.Г. Шевченка. – К., 2006. – 19с.
3. Миронова П.О. Коммуникативная стратегия редуционизма в политическом дискурсе // Язык. Человек. Картина мира. – Ч.1. – Омск: ОмГУ, 2000. – С. 163-165.
4. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. – М.: Ком книга, 2006. – 228 с.
5. Норман Б.Ю. Теория языка. М.: Флинт: Наука, 2004. – 296 с.
6. <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/03/20060310-3.html>.
7. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса. – М.: ИТДГК "Гнозис", 2004. – 326 с.
8. <http://www.timesunion.com/AspStories/story.asp?storyID=241890&category=NATIONAL&newsdate>
9. <http://hotline.net.ua/content/view/11478/3/>

Матеріал надійшов до редакції 17.04.2006 р.

Славова Л.Л. Коммуникативные стратегии и тактики в современном масмедийном политическом дискурсе: сравнительный аспект (на материале украинских и американских интернет-источников)

В статье рассмотрено языковые средства реализации коммуникативных стратегий и тактик в современном американском и украинском политическом дискурсе.

Slavova L.L. Communicative strategies and tactics in modern mass media political discourse: comparative aspect (on the material of Ukrainian and American internet sites).

The article considers language means of communicative strategies and tactics realization in modern American and Ukrainian political discourse.